

طبیعت

اراک / مرکزی

الهیة فرامانی

عکس‌ها:

بهنام یوسفی

شنیدن صدای جیک جیک و آواز پرندگان در این منطقه حس زیبایی را به گردشگران القا می‌کند. جمعیت درنای معمولی این منطقه نسبت به سایر زیستگاه‌های این پرند قابل توجه است. از این رو می‌توان اظهار کرد که تالاب، زیستگاه مهم برای درنای معمولی به شمار می‌آید. حدود ۱۱ هزار قطعه درنای معمولی، ۱۰ هزار قطعه خوتکا و ۵۰ هزار قطعه فلامینگو در این منطقه وجود دارند. درنای معمولی پرندۀ ای با چثه درشت، منقار نوک تیز، گردن و پاها ی کشیده و تا حدی شبیه به لک لک سفید است. در پرندۀ بالغ، رنگ کلی بدن خاکستری مایل به آبی مات است و جلو پیشانی، فاصله چشم‌ها تا منقار و جلو گردن سیاه و تارک سر قرمز دیده می‌شود. نوار پهن سفید رنگی از پشت چشم‌ها شروع می‌شود و در دو طرف گردن ادامه پیدا می‌کند. شاهپرها ی اولیه سیاه و شاهپرها ی ثانویه خاکستری مایل به سیاه هستند. شاهپرها ی سومین دراز و حجیم بوده و هنگام بسته بودن بال‌ها به شکل دسته جارویی روی دم آویخته می‌شود. پرندۀ نابالغ دارای سر و گردن قهوه‌ای مایل به قرمز است و الگوی سیاه و سفید گردن و لکه قرمز در تارک سر را ندارد. پرندۀ نر و ماده دارای شکل یکسان (نر کمی بزرگ‌تر) هستند و با تغییر فصل، تغییری در شکل ظاهری آن‌ها ایجاد نمی‌شود. رژیم غذایی درنای معمولی را بیشتر مواد گیاهی مثل دانه‌ها، ریشه‌ها، ساقه‌های زیرزمینی، پیاز گیاهان، برگ‌ها و میوه‌ها تشکیل می‌دهد. همچنین از مارها، مارمولک‌ها، قورباغه‌ها، حلزون‌ها، کرم‌ها و به ندرت ماهی‌ها، تخم و جوجه پرندگان کوچک و بی‌مهره‌هایی چون حشرات و کرم‌های خاکی تغذیه می‌کنند. به طور کلی درنای معمولی پرندۀ ای اجتماعی است و به صورت گروهی مهاجرت می‌کند و در طول مسیر، دسته‌های بسیار بزرگی را تشکیل می‌دهند. گله‌های مهاجر این پرندۀ به شکل «V» و یا در یک خط پرواز می‌کنند. پروازی آهسته، باشکوه، منظم و قدرتمند با بال باز روی‌های پراکنده و طولانی دارد. خوتکا از پرندگان مهاجر به حساب می‌آید. این پرندۀ ۳۴ تا ۴۳ سانتیمتر طول و ۳۴۰ تا ۳۶۰ گرم وزن دارد و از همه اردک‌های هم‌خانواده خود کوچک‌تر است. خوتکای ماده، قهوه‌ای رنگ است و روی بالش پرها ی سفید رنگ و رگه‌های سبز دارد. نزدیک به ۱۲ تخم در هر دوره تخم‌گذاری می‌نهد. دوره جنینی آن‌ها کوتاه و ۲۳ روز است. روی زمین در کنار آب شیرین لانه می‌سازد. اردک نر دارای پرپوشی

این تالاب در حال حاضر اصلی‌ترین زیستگاه پرندگان مهاجر منطقه غرب مدیترانه است و در مرکز ایران در کنار تالاب گاوخونی اصفهان، تنها میزبان آنان در زمستان محسوب می‌شود. روز ۱۵ آبان به دلیل تجمع دُرناها در تالاب میقان «روز درنا» نام‌گذاری شده است.

آب و هوای تالاب، مدیترانه‌ای گرم و خشک است. میزان بارندگی سالانه آن ۳۵۴ میلیمتر و تبخیر سالانه آن چهار برابر میزان بارندگی یعنی هزار و ۴۴۶ میلیمتر است. منطقه اختلاف دمای سالانه بالایی دارد و گاهی به ۶۹ درجه سانتیگراد نیز می‌رسد.

کویر میقان به لحاظ فیزیکی وظیفه تلطیف هوای اراک را بر عهده دارد و رواناب‌های این شهر وارد کویر می‌شود. این در حالی است که تالاب میقان اراک دارای بزرگ‌ترین منبع سولفات سدیم در کشور است که شرکت املاح معدنی ایران حق برداشت از معادن این تالاب را دریافت کرده است و گاه برداشت بی‌رویه این شرکت از منابع موجود در این منطقه، مخاطرات جدی در افزایش سطح بیابانی تالاب داشته و اکوسیستم این منطقه را بر هم ریخته است.

دخالت‌های بی‌رویه انسانی در ۲۷ سال اخیر سبب شده دمای تالاب یک درجه افزایش پیدا کند. بیشترین دمای ثبت شده در منطقه تالاب ۴۴ درجه بالای صفر و کمترین دمای ثبت شده ۳۳ درجه زیر صفر بوده است.

به دلیل قرارگیری شهر در نزدیکی تالاب، بخار آب برخاسته از سطح تالاب موجب تلطیف هوا، افزایش بخار، مه و تأثیر مثبت بر کاهش انتقال ریزگردها می‌شود؛ اما از طرفی به دلیل وجود فرودگاه در نزدیکی تالاب، در زمستان سبب لغو پروازها می‌شود.

پوشش گیاهی در حاشیه تالاب ضعیف است و تنها در شمال غرب و جزایر میانی که سفره آب زیرزمینی بالاست، گونه‌های گیاهی دیده می‌شوند که به علت تبخیر و تعرق این گیاهان سطح ایستایی در فصل تابستان پایین می‌رود و گونه‌ها برای دستیابی به آب برای ریشه‌های خود پایین می‌روند و به صورت چتری روی تپه را می‌پوشانند. این گیاهان هم‌زمان با رشد خود از حرکت ذرات ماسه‌ها جلوگیری می‌کنند و سبب تشکیل نیکا می‌شوند. ارتفاع این نیکاه‌ها به ۱/۵ تا ۲/۵ متر می‌رسد.

